

Sygnatura akt XIII GC 1431/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2016 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XIII Wydział Gospodarczy w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Paweł Hajdys

Protokolant: sekr. sąd. Magdalena Adamkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2016 roku na rozprawie w Ł.

sprawy z powództwa A. S.

przeciwko (...) spółce jawnej w (...) z siedzibą w Ł.

o zapłatę kwoty 63.246,03 zł

1. oddała powództwo;

2. zasądza od powódki A. S. na rzecz pozwanej (...) spółki jawnej w (...) z siedzibą w Ł. kwotę 1.200 (tysiąc dwieście) zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

3. zasądza od powódki A. S. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi kwotę 2.663 (dwa tysiące sześćset sześćdziesiąt trzy) zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sygn. akt XIII GC 1431/15

UZASADNIENIE

14 sierpnia 2015 roku A. S. wniosła do Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi pozew przeciwko (...) spółce jawnej z siedzibą w Ł. o zapłatę kwoty 10.000 zł wraz z odsetkami od 11 sierpnia 2015 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu według norm przepisanych. Powódka wskazała, że żądana kwota stanowi jedynie część przysługującego jej, jako wspólnikowi pozwanej, roszczenia o wypłatę udziału w wysokości 16% w zysku wypracowanym przez pozwaną w 2014 roku.

(pozew – k.2-3v)

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwana powołała się, że jej wspólnicy „z pakietem większościowym” podjęli 30 czerwca 2015 roku uchwałę o pozostawieniu zysku wypracowanego przez pozwaną w 2014 roku w spółce bez wypłat dla wspólników. Nadto pozwana podniosła, że powódka została zawiadomiona o „walnym zgromadzeniu”, które miało się odbyć 30 czerwca 2015 roku, na które to się jednak nie stawiła.

(odpowiedź na pozew – k. 26-29)

Pismem z 3 lutego 2016 roku powódka rozszerzyła powództwo do kwoty 63.246,03 zł, stanowiącej iloczyn wypracowanego przez pozwaną w 2014 roku w wysokości 395.287,69 zł oraz przysługującego powódce udziału w tymże zysku w wysokości 16%. Powódka wskazała, że co prawda została zawiadomiona o planowanym na 30 czerwca 2015 roku „Walnym Zgromadzeniu Wspólników”, jednakże wniosła o jego przełożenie ze względu na kolizję z zaplanowanym przez powódkę urlopem wypoczynkowym, którego nie można było zmienić.

(pismo powódki z 03.02.2016 r. – k.45-47)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wspólnikami pozwanej (...) spółki jawnej w (...) z siedzibą w Ł. w 2014 i 2015 roku byli B. K., M. K., A. K. oraz powódka A. S..

(okoliczność bezsporna; nadto: odpis aktualny na dzień 14 sierpnia 2015 roku z rejestru przedsiębiorców KRS – k.6-8v)

Pozwana spółka została zawiązana na czas nieograniczony (§ 2 umowy spółki), przy czym w razie wypowiedzenia umowy przez wspólnika spółka miała nie ulegać rozwiązaniu (§ 13 umowy spółki).

Do prowadzenia spraw spółki uprawnieni byli wszyscy wspólnicy. Każdy wspólnik miał prawo prowadzić sprawy nieprzekraczające zwykłych czynności spółki bez uprzedniej uchwały wspólników. W sprawach przekraczających zwykły zarząd wymagana była uchwała wspólników lub ich zgodne współdziałanie. Za sprawy zwykłego zarządu należało uważać czynności dotyczące bieżącej działalności spółki, których wartość zobowiązań lub należności spółki nie przekracza 300.000 zł, z wyłączeniem czynności wymienionych w § 10 ust. 3 umowy spółki, które niezależnie od wartości miały wymagać uchwały wspólników (§ 10 ust. 1 i 2 umowy spółki).

Powódce przysługiwał udział w zyskach i stratach spółki w wysokości 16% (§ 11 umowy spółki).

Rok obrotowy spółki pokrywał się z rokiem kalendarzowym (§ 15 umowy spółki).

(okoliczności bezsporne; nadto: umowa spółki – k.9-12)

30 czerwca 2015 roku wspólnicy B. K., M. K. i A. K. podjęli uchwałę nr (...), którą zdecydowali „że zysk bilansowy za rok 2014 w kwocie 395.287,69 zł zostanie pozostawiony w spółce”.

(okoliczność bezsporna; nadto: „Protokół z Walnego Zgromadzenia Wspólników” – k.30; uchwała nr (...) – k.34; „Lista obecności na Walnym Zgromadzeniu Wspólników” – k.35)

W pierwszej połowie 2015 roku zostały doręczone powódce oświadczenia wspólników B.'ego K., M. K. i A. K. o wypowiedzeniu umowy pozwanej spółki.

(okoliczność przyznana – protokół rozprawy z 21.11.2016 r. , k. 70v ; nadto: oświadczenia o wypowiedzeniu – k.57-59;

Uprawnionymi do reprezentacji pozwanej spółki jest każdy ze wspólników lub prokurent (§ 9 umowy spółki).

(umowa spółki – k. 10; odpis aktualny na dzień 14 sierpnia 2015 roku z rejestru przedsiębiorców KRS – k.7)

Pozwana spółka obecnie „nie zawiera nowych kontraktów i generuje tylko koszty”. Powódka nie podejmowała żadnej decyzji w przedmiocie dalszego działania pozwanej.

(okoliczności bezsporne – protokół rozprawy z 21.11.2016 r., k. 70-70v)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Zgodnie z, dyspozytywnym, przepisem art. 51 § 1 k.s.h. każdy wspólnik ma prawo do równego udziału w zyskach i uczestniczy w stratach w tym samym stosunku bez względu na rodzaj i wartość wkładu. W rozpoznawanej sprawie, udział powódki w zyskach pozwanej został określony odmiennie, bowiem przysługuje jej 16% udziału w zysku wypracowanym przez pozwaną w danym roku obrotowym.

Wedle art. 52 § 1 k.s.h. wspólnik może żądać podziału i wypłaty całości zysku z końcem każdego roku obrotowego. Jeżeli skutek poniesionej przez spółkę straty udział kapitałowy wspólnika został uszczuplony, zysk przeznaczają się w

pierwszej kolejności na uzupełnienie udziału wspólnika (art. 52 § 2 k.s.h.). W przedmiotowej sprawie żadna ze stron nie powołała się na okoliczność wskazaną w dyspozycji art. 52 § 2 k.s.h., mogącą zniweczyć żądanie powódki.

W spółce jawnej, w odróżnieniu od spółek kapitałowych (art. 191 § 1 oraz art. 347 § 1 k.s.h.), do wypłaty zysku nie jest niezbędne podjęcie przez wspólników uchwały o przeznaczeniu zysku do wypłaty. Zysk określany jako nadwyżka majątku spółki ponad wartość wkładów wspólników ma charakter obiektywny. Powstaje i istnieje niezależnie od tego, czy wspólnicy podejmą uchwałę o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za ostatni rok obrotowy. W spółkach sporządzających sprawozdanie finansowe zysk wynika z bilansu spółki. (...) spółki jawnej podlegającej przepisom ustawy o rachunkowości, jak to miało miejsce w rozpoznawanej sprawie, obowiązkiem zatwierdzenia sprawozdania finansowego nie później niż 6 miesięcy od końca roku obrotowego (art. 53 ust. 1 w związku z art. 3 pkt 10 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1047) oznacza, że jest to czas niezbędny, w którym w normalnym trybie spółka powinna spełnić świadczenie, gdyby wspólnik zgłosił żądanie wypłaty zysku w najwcześniejszym możliwym terminie (art. 120 § 1 zd. 2 k.c.), czyli z końcem roku obrotowego (art. 52 § k.s.h.). Z upływem tego czasu należałoby łączyć wymagalność roszczenia wspólnika i rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia tego roszczenia. Zgłoszenie żądania wypłaty zysku jest jedyną czynnością, jaką powinien podjąć wierzyciel w celu uzyskania należnej mu wypłaty o ile spółka osiągnęła zysk za ostatni rok obrotowy i wspólnicy nie podjęli decyzji o innym przeznaczeniu zysku (tak – słusznie – SN w wyroku z dnia 3 lipca 2008 r., IV CSK 101/08, niepubl. oraz SA w Łodzi w wyroku z dnia 11 marca 2014 r., I ACa 1302/13, niepubl.). O ile forma zadośćuczynienia przez spółkę ciążącym na niej względem wspólników obowiązkiem z tytułu wypłaty zysku jest w istocie dowolna, to jednak musi ona każdorazowo przybrać postać faktycznego, realnego przysporzenia na rzecz wspólnika jako wierzyciela spółki. Dla zwolnienia się przez spółkę z odpowiedzialności względem wspólnika na gruncie art. 52 § 1 k.s.h. spółka musi wykazać dokonanie przysporzenia odpowiadającego wielkości należnego wspólnikowi udziału w zysku. Warunku takiego nie spełnia natomiast żaden jedynie pozorny „księgowy” transfer środków, któremu nie towarzyszy faktycznie żadne przysporzenie na rzecz wspólnika, czy to w postaci powiększenia jego aktywów, czy pomniejszenia pasywów (tak SA w Łodzi w przywołanym wyroku z dnia 11 marca 2014 r.).

Można jednak przyjąć, że wspólnicy – posiadający prawo do zmiany umowy spółki – mogą zgodnie z regułami dotyczącymi tej zmiany (art. 9 k.s.h.) przeznaczyć wypracowany zysk na inny cel, niż wypłata wspólnikom (wzmiankował o tym SN w przywołanym wyroku z dnia 3 lipca 2008 r.). Ponieważ umowa kreująca pozwaną nie przewidywała większościowego trybu zmiany umowy spółki uznać należy, że zgodnie z regułą określoną w art. 9 k.s.h. wyłączenie zysku od wypłaty i przeznaczenie na inny cel wymagało jednomyślnej zgody wszystkich wspólników. Z tego względu, że wyłączenie prawa wspólnika do wypłaty przynależnego mu udziału w zysku stanowi odstępstwo od ustawowych i umownych reguł ustrojowych spółki jawnej, z całą pewnością nigdy uchwały w tym przedmiocie nie można uznać za „zwykłą czynność spółki” w rozumieniu art. 42 – 43 k.s.h. (przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby w rozpoznawanej sprawie do absurdu wniosku, że taką decyzję może – zgodnie z umowną regulacją – podjąć jeden ze wspólników pozwanej, jeśli zysk spółki podlegający podziałowi nie przekraczałby 300.000 zł). Z racji tego, że taka uchwała stanowi odstępstwo od kodeksowej i, ewentualnie, umownej zasady udziału wspólnika w zysku spółki, należy również sprzeciwić się uznawaniu, że do podjęcia takiej uchwały może dojść w trybie wyrażania zgody w sprawach przekraczających zwykłe czynności spółki, który może być umownie określony – in gremio – odmiennie niż w art. 43 k.s.h. Za jedyne dopuszczalne odstępstwo od podejmowania uchwały w tym przedmiocie w trybie przewidzianym dla zmiany umowy spółki należałoby uznać samoistną regulację umowną przewidującą tryb podejmowania uchwały w sprawie wyłączenia zysku spod podziału, ewentualne wyraźne umowne zakwalifikowanie do takich czynności uchwały o przeznaczeniu zysku na inny cel.

Przedstawione wyżej reguły określające prawo do wypłaty zysku przez spółkę jawną oraz ewentualne wyłączenie tego uprawnienia za dany rok obrotowy poprzez inne przeznaczenie zysku odwołują się do kryteriów obiektywnych, tj. są niezależne od przyczyn, z których powodu wspólnik nie brał udziału w głosowaniu uchwały o wyłączeniu zysku spod podziału. W rozpoznawanej sprawie bezsporne zaś było, że powódka nie podejmowała uchwały w przedmiocie pozostawienia zysku za 2014 roku w pozwanej spółce (taka konstatacja pozostaje w niniejszej sprawie aktualna niezależnie od poglądu, czy do wyłączenia zysku spod podziału dochodzi w trybie zmiany umowy spółki czy w

trybie decydowania o sprawach przekraczających zwykłe czynności). Z tego względu oddaleniu podlegały wnioski dowodowe obu stron zmierzające do wykazania dobrej lub złej woli powódki w przedmiocie wzięcia udziału w podejmowaniu uchwały z 30 czerwca 2015 roku, jak i dobrej lub złej woli pozostałych wspólników w przedmiocie umożliwienia powódce podjęcia przedmiotowej uchwały, jako zmierzające do wykazania okoliczności niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia (art. 227 k.p.c.)

Oddaleniu podlegał również wniosek powódki o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego – dla wyliczenia udziału powódki w wysokości 16% w zysku pozwanej za 2014 rok w wysokości 395.287,69 zł (co było z kolei między stronami okolicznością bezsporną – pozwana sama na tę okoliczność złożyła uchwałę wspólników wymieniającą zysk w takiej wysokości, zaś powódka rozszerzyła powództwo kwoty 63.246,03 zł, stanowiącej iloczyn wypracowanego przez pozwaną w 2014 roku oraz przysługującego jej udziału w tymże zysku), nie potrzeba posiadać wiadomości specjalnych w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c., bowiem nie jest to wiedza wykraczająca poza podstawę programową gimnazjum (vide Załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Dz.U. z 2012 r. poz. 977 z późn. zm.).

Mimo to, powództwo należało uznać za niezasadne i jako takie oddalić. Z pola widzenia obu stron bowiem uszło, że pozwana obecnie jest w likwidacji.

Zgodnie z art. 58 § 1 pkt 4 k.s.h. rozwiązanie spółki powoduje m.in. wypowiedzenie umowy spółki przez wspólnika lub wierzyciela wspólnika, przy czym wypowiedzenie powinno być złożone na sześć miesięcy przed końcem roku obrotowego pozostałym wspólnikom albo wspólnikowi uprawnionemu do reprezentowania spółki (art. 61 § 1 i 3 k.s.h.). Wypowiedzenia złożyli wszyscy pozostali wspólnicy do rąk powódki uprawnionej do reprezentacji spółki i nastąpiło to w pierwszym półroczu 2015 roku. Tym samym z dniem 31 grudnia 2015 roku nastąpił skutek w postaci rozwiązania spółki i otwarcia jej likwidacji (art. 67 § 1 k.s.h.).

Bez znaczenia pozostawało w niniejszej sprawie postanowienie § 13 umowy spółki, wedle którego w razie wypowiedzenia umowy przez wspólnika spółka nie ulega rozwiązaniu, albowiem należy się tu odwołać do regulacji art. 64 § 1 k.s.h., z treścią którego koresponduje cytowane postanowienie umowy spółki – wedle przywołanego przepisu, pomimo wypowiedzenia umowy spółki przez wspólnika lub jego wierzyciela, spółka trwa nadal pomiędzy pozostałymi wspólnikami, jeżeli umowa spółki tak stanowi lub pozostali wspólnicy tak postanowią. W rozpoznawanej sprawie nie można uznać, że doszło do kontynuacji spółki na mocy dyspozycji art. 64 § 1 k.s.h. i § 13 umowy spółki, bowiem dla ziszczenia się tego skutku konieczne jest pozostanie w spółce po jej wypowiedzeniu co najmniej dwu wspólników, zaś wobec wypowiedzenia umowy spółki przez wszystkich wspólników poza powódką, w spółce siłą rzeczy po wystąpieniu wspólników, którzy złożyli wypowiedzenie (art. 65 § 1 i § 2 pkt 1 k.s.h.), pozostałaby jedynie powódka, co było sprzeczne nie tylko z treścią art. 64 § 1 k.s.h. ale i z samą istotą spółki osobowej, która musi być wielopodmiotowym (co najmniej dwupodmiotowym) stosunkiem prawnym (wedle art. 4 § 1 pkt 3 k.s.h. spółką jednoosobową może być tylko spółka kapitałowa, zaś spółka jawna jest spółką osobową – art. 22 § 1 k.s.h.).

Dla porządku wskazać należy, że w rozpatrywanej sprawie nie zostały spełnione określone w art. 59 k.s.h. przesłanki pozwalające uznać, że pomimo istnienia przyczyn rozwiązania, przewidzianych w umowie, należy uważać, że spółka została przedłużona na czas nieoznaczony, co ma miejsce, gdy za zgodą wszystkich wspólników prowadzi ona swoją działalność. Po pierwsze, przyczyna rozwiązania pozwanej wynikała z kodeksu spółek handlowych, a nie z umowy (w umowie odmiennie przyjęto, że wypowiedzenie umowy spółki przez wspólnika nie powoduje rozwiązania pozwanej). Po drugie, żadne okoliczności ujawnionych w sprawie nie wskazuje na dalsze prowadzenie działalności przez spółkę (nie można tego domniemywać z samego faktu braku zgłoszenia rozwiązania spółki i otwarcia jej likwidacji do sądu rejestrowego – art. 74 § 1 k.s.h.). Po trzecie wreszcie, co najmniej jeden ze wspólników (tj. powódka) nie wyrażał woli w przedmiocie dalszego prowadzenia działalności przez spółkę, a dla przyjęcia domniemania z art. 59 k.s.h. wymagana jest zgoda wszystkich wspólników.

Ze względu na przejście pozwanej w fazę likwidacji, nie może być realizowane w trybie przewidzianym w art. 52 § 1 k.s.h. roszczenie jej wspólnika o wypłatę zysku, bowiem prymat bierze ochrona wierzycieli spółki jawnej. Zgodnie bowiem z art. 82 § 1 k.s.h. z majątku spółki spłaca się przede wszystkim zobowiązania spółki oraz pozostawia się odpowiednie kwoty na pokrycie zobowiązań niewymagalnych lub spornych. Pozostały majątek dzieli się między wspólników stosownie do postanowień umowy spółki. W przypadku braku stosownych postanowień umowy spłaca się wspólnikom udziały. Nadwyżkę dzieli się między wspólników w takim stosunku, w jakim uczestniczą oni w zysku (art. 82 § 2 k.s.h.). Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 października 2008 r. (V CSK 172/08, OSNC - Zb. dodatkowy 2009 nr C, poz. 65), w uzasadnieniu którego wskazał, że „Z przepisu tego (tj. art. 82 § 1 i 2 k.s.h. – dop. SR) wynika, że wyróżniono w nim zobowiązania spółki – które spłaca się przede wszystkim – a wspólnikom przyznano prawo do udziału w nadwyżce pozostałej po spłaceniu tych zobowiązań (pomniejszonej o kwoty pozostawione na pokrycie zobowiązań niewymagalnych lub spornych) i po ewentualnym spłaceniu udziałów wspólników. Przez zobowiązania spółki – jako przeciwstawione należnościom przysługującym wspólnikom z nadwyżki, o której mowa, należy rozumieć zobowiązania spółki wynikające z jej stosunków „zewnątrznych”, tj. wobec jej wierzycieli niebędących wspólnikami jak i wierzycieli będących wspólnikami, gdy zobowiązania nie wynikają ze stosunku spółki. W toku postępowania likwidacyjnego zobowiązania spółki wobec tych wierzycieli powinny być zaspokojone „przede wszystkim” (w pierwszej kolejności). Oznacza to, że dopiero po ich zaspokojeniu możliwe jest zaspokojenie zobowiązań wynikających ze stosunku spółki. Do takich zobowiązań należą m.in. zobowiązania z tytułu udziału wspólników w zyskach spółki (art. 51 § 1 i art. 52 § 1 k.s.h.) i to niezależnie od tego, czy zobowiązania te powstały przed, czy po otwarciu likwidacji. Wspólnicy mogą dochodzić swych roszczeń z tego tytułu dopiero przy podziale nadwyżki pozostałej w wyniku spłacenia zobowiązań wynikających ze stosunków „zewnątrznych” spółki, pozostawienia odpowiednich kwot na pokrycie zobowiązań niewymagalnych lub spornych i ewentualnego spłacenia udziałów wspólników (art. 82 § 2 zdanie trzecie k.s.h.).”.

Z tych właśnie przyczyn Sąd orzekł, jak w punkcie 1. wyroku.

W punkcie 2. wyroku Sąd orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 98 § 1 – 4 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 5 w zw. z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 461). W ich skład zaliczono kwotę 1.200 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika procesowego, natomiast nie zaliczono opłaty skarbowej od pełnomocnictwa z uwagi na brak dowodu jej uiszczenia.

O nieuiszczonych kosztach sądowych w postaci opłaty od rozszerzonej wartości powództwa w wysokości 2.663 zł Sąd orzekł w punkcie 3. wyroku oparciu o dyspozycję art. 130³ § 2 w zw. z art. 98 § 1 k.p.c.

Sąd nie znalazł żadnych podstaw by zadośćuczynić żądaniu powódki i nie obciążać jej kosztami na podstawie art. 102 k.p.c.

ZARZĄDZENIE

(...)